

ЗАКОН

О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ

І. ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ

Предмет закона

Члан 1.

Овим законом уређује се избор председника Републике (у даљем тексту: избори).

Председник Републике бира се на пет година.

Основна начела избора за председника Републике

Члан 2.

Грађани бирају председника Републике на основу општег и једнаког изборног права.

Избори су слободни и непосредни, а гласање је тајно и лично.

Изборно право

Члан 3.

Право да бира председника Републике и да буде биран за председника Републике има пунолетни држављанин Републике Србије над којим није продужено родитељско право, односно који није потпуно лишен пословне способности.

Лице делимично лишено пословне способности може да бира председника Републике и да буде бирано за председника Републике ако суд решењем о делимичном лишењу пословне способности није утврдио да је неспособно да врши изборно право.

Слобода гласања

Члан 4.

Бирач је слободан да одлучи хоће ли гласати и како ће гласати.

Нико нема право да спречава или приморава бирача да гласа, да га позива на одговорност због тога што је гласао или што није гласао и да од њега тражи да се изјасни за кога је гласао или зашто није гласао.

Надлежност за спровођење избора

Члан 5.

Изборе спроводе органи који су надлежни за спровођење избора за народне посланике.

Средства за спровођење избора

Члан 6.

Средства за спровођење избора обезбеђују се у буџету Републике Србије.

Правна средства у поступку спровођења избора

Члан 7.

Правна средства у поступку спровођења избора су захтев за поништавање гласања на бирачком месту, приговор и жалба.

Сходна примена других закона

Члан 8.

Одредбе закона којим се уређује избор народних посланика сходно се примењују и на избор председника Републике у питањима која овим законом нису посебно уређена.

Одредбе закона којим се уређује општи управни поступак сходно се примењују на одлучивање о захтеву за поништај гласања на бирачком месту и на одлучивање о приговору.

Одредбе закона којим се уређује управни спор сходно се примењују на одлучивање о жалби на решење Републичке изборне комисије којим је одлучено о приговору.

II. РАСПИСИВАЊЕ ИЗБОРА

Надлежност за расписивање избора

Члан 9.

Изборе расписује председник Народне скупштине.

Одлука о расписивању избора ступа на снагу оног дана када је објављена у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Рокови за расписивање избора и гласање

Члан 10.

Одлука о расписивању избора доноси се 90 дана пре истека мандата председника Републике.

Ако се мандат председника Републике продужи због ратног или ванредног стања, избори се расписују тако да се гласање одржи најкасније три месеца од дана када престане ратно или ванредно стање.

Ако председнику Републике престане мандат пре времена на које је изабран, избори се расписују тако да се гласање одржи најкасније три месеца од дана када председнику Републике престане мандат.

Од дана расписивања избора до дана гласања не може протећи мање од 30 ни више од 60 дана.

Садржина одлуке о расписивању избора

Члан 11.

Одлуком о расписивању избора одређује се дан гласања.

Као дан гласања одређује се нерадни дан.

III. ПРЕДЛАГАЊЕ КАНДИДАТА ЗА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ

Предлагач кандидата за председника Републике

Члан 12.

Кандидата за председника Републике (у даљем тексту: кандидат) може предложити политичка странка уписана у Регистар политичких странака (у даљем тексту: политичка странка), коалиција политичких странака (у даљем тексту: коалиција) и група грађана.

Кандидата не може предложити коалиција коју чини политичка странка и група грађана.

Рок за подношење предлога кандидата и његова садржина

Члан 13.

Предлог кандидата подноси се непосредно Републичкој изборној комисији у писменом и електронском облику на прописаном обрасцу најкасније 20 дана пре дана гласања.

Предлог кандидата садржи назив предлагача, име, презиме, јединствени матични број грађана (у даљем тексту: ЈМБГ), занимање, место и адресу пребивалишта кандидата, као и име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта, број телефона, адресу за пријем електронске поште и потпис лица које подноси предлог кандидата.

Документација која се доставља уз предлог кандидата

Члан 14.

Приликом подношења предлога кандидата Републичкој изборној комисији, обавезно се доставља и следећа документација:

1) писмена сагласност кандидата да прихвата кандидатуру за председника Републике на обрасцу који прописује Републичка изборна комисија која садржи његово име, презиме, ЈМБГ, занимање, место и адресу пребивалишта;

2) исправа о очитаној личној карти са микроконтролером (чипом), односно фотокопија личне карте без микроконтролера за кандидата;

3) најмање 10.000 писмених изјава бирача да подржавају предлог кандидата на обрасцу који прописује Републичка изборна комисија које су оверене пре истека рока за подношење предлога кандидата и које садрже презиме, име, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта за сваког бирача;

4) списак бирача који су потписали поднете изјаве да подржавају предлог кандидата у електронском облику на обрасцу који прописује Републичка изборна комисија, а који садржи име и презиме бирача, његов ЈМБГ и податке о оверитељу који је оверио потпис на изјави;

5) овлашћење да се у име политичке странке поднесе предлог кандидата ако га не подноси заступник уписан у Регистар политичких странака, које се даје у писменом облику, а које садржи име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта овлашћеног лица;

6) коалициони споразум ако кандидата предлаже коалиција;

7) овлашћење да се у име политичке странке закључи коалициони споразум ако га није закључио заступник уписан у Регистар политичких

странака, које се даје у писменом облику, а које садржи име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта овлашћеног лица;

8) споразум о образовању групе грађана ако кандидата предлаже група грађана;

9) писмена сагласност да се у називу коалиције, односно групе грађана употреби лично име физичког лица или назив правног лица која садржи име, презиме, ЈМБГ, место и адресу пребивалишта физичког лица, односно назив и седиште правног лица које ту сагласност даје ако коалиција, односно група грађана у свом називу садржи лично име тог физичког лица, односно назив правног лица и ако то физичко лице није потписало неки документ који се предаје уз предлог кандидата, а чије се потписивање сматра давањем сагласности да се његово лично име употреби у називу коалиције, односно групе грађана.

Повлачење предлога кандидата

Члан 15.

Предлагач кандидата може повући предлог кандидата најкасније до дана када се утврђује листа кандидата за избор председника Републике.

Предлог кандидата који је поднела коалиција може се повући ако се с тим сагласе све политичке странке које су закључиле коалициони споразум, осим ако коалиционим споразумом није другачије одређено.

Предлог кандидата који је поднела група грађана може се повући ако се с тим сагласе сви бирачи који су образовали групу грађана, осим ако споразумом о образовању групе грађана није другачије одређено.

Републичка изборна комисија у року од 24 часа, а најкасније до утврђивања листе кандидата за избор председника Републике решењем констатује да је предлог кандидата повучен.

Одустанак од кандидатуре

Члан 16.

Кандидат може Републичкој изборној комисији доставити оверену писмену изјаву да одустаје од кандидатуре за председника Републике најкасније до дана када се утврђује листа кандидата за избор председника Републике.

Републичка изборна комисија у року од 24 часа, а најкасније до утврђивања листе кандидата за избор председника Републике решењем констатује да је проглашени кандидат одустао од кандидатуре.

Листа кандидата за избор председника Републике

Члан 17.

Републичка изборна комисија доноси одлуку којом утврђује листу кандидата за избор председника Републике и објављује је у „Службеном гласнику Републике Србије” најкасније 15 дана пре дана гласања.

Листа кандидата за избор председника Републике садржи за сваког кандидата:

- 1) име и презиме;
- 2) годину рођења;
- 3) занимање;

4) назив предлагача.

У општини и граду у којима је на дан расписивања избора у службеној употреби језик националне мањине, поред листе кандидата за избор председника Републике која се штампа на српском језику ћириличким писмом, израђује се и листа кандидата за избор председника Републике на језику и писму националне мањине истим обликом и величином слова.

Редослед кандидата на листи кандидата за избор председника Републике утврђује се према редоследу којим су проглашене њихове кандидатуре, а кандидатуре се проглашавају по редоследу којим су поднети предлози кандидата испунили услове за проглашење.

IV. ГЛАСАЊЕ И УТВРЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ИЗБОРА

Гласачки листић

Члан 18.

Гласачки листић за избор председника Републике садржи:

- 1) назив избора и датум гласања;
- 2) редни број који се ставља испред имена и презимена кандидата;
- 3) име и презиме кандидата и назив предлагача кандидата;
- 4) напомену да се гласа само за једног кандидата и то тако што се заокружи редни број испред његовог имена и презимена;
- 5) напомену да је гласање тајно, да се обавља иза паравана за гласање и да након што попуни гласачки листић, бирач треба да га пресавије тако да се не види како је попуњен и да га тако пресавијеног убаци у гласачку кутију;
- 6) отисак печата Републичке изборне комисије.

Збирни извештај о резултатима гласања

Члан 19.

Локална изборна комисија у року од 96 часова од затварања бирачких места доноси за сва бирачка места која се налазе на њеној територији и без одлагања доставља Републичкој изборној комисији збирни извештај о резултатима гласања који садржи број бирача уписаних у бирачки списак, број бирача који је изашао на изборе, број гласачких листића који се налазе у гласачким кутијама, број неважећих гласачких листића, број важећих гласачких листића и број гласова који је добио сваки кандидат.

Збирни извештај о резултатима гласања у иностранству доноси Републичка изборна комисија.

Ако је поднето правно средство због неправилности током спровођења гласања на бирачком месту и ако је поднето правно средство против решења којим се констатује да се на бирачком месту не могу утврдити резултати гласања, односно решења којим се поништава гласање на бирачком месту, рок за доношење и достављање збирног извештаја о резултатима гласања рачуна се од дана када су локалној изборној комисији достављене одлуке о свим поднетим правним средствима.

Ако се на појединим бирачким местима спроводи поновно гласање, рок за доношење и достављање збирног извештаја о резултатима гласања рачуна се од затварања бирачког места на којем је најкасније поновљено гласање, односно од дана када су локалној изборној комисији достављене одлуке о свим евентуално поднетим правним средствима у вези са поновним гласањем.

Ако је поднет захтев да се изврши контрола записника о раду бирачког одбора по узорку, рок за доношење и достављање збирног извештаја о резултатима гласања рачуна се од завршетка контроле записника о раду бирачког одбора.

Против збирног извештаја о резултатима гласања предлагач проглашеног кандидата и бирач који је уписан у бирачки списак на бирачком месту које се налази на територији локалне изборне комисије могу поднети приговор Републичкој изборној комисији у року од 72 часа од објављивања збирног извештаја на веб-презентацији.

Против збирног извештаја о резултатима гласања у иностранству предлагач проглашеног кандидата и бирач који је уписан у бирачки списак на бирачком месту у иностранству могу поднети приговор Републичкој изборној комисији у року од 72 часа од објављивања збирног извештаја на веб-презентацији.

Укупан извештај о резултатима избора

Члан 20.

Републичка изборна комисија у року од 96 часова од пријема свих збирних извештаја о резултатима гласања доноси и објављује за сва бирачка места укупан извештај о резултатима избора који садржи број бирача уписаних у бирачки списак, број бирача који је изашао на изборе, број бирача који су гласали, број неважећих гласачких листића, број важећих гласачких листића и број гласова које је добио сваки кандидат.

Број бирача који су гласали утврђује се на основу броја гласачких листића који се налазе у гласачким кутијама.

Ако је поднето правно средство против збирног извештаја о резултатима гласања, рок за доношење и објављивање укупног извештаја о резултатима избора рачуна се од дана када је Републичкој изборној комисији достављена одлука по правном средству.

Против укупног извештаја о резултатима избора предлагач проглашеног кандидата и бирач могу поднети приговор Републичкој изборној комисији у року од 72 часа од објављивања укупног извештаја на веб-презентацији.

Кандидат који је изабран за председника Републике

Члан 21.

За председника Републике изабран је кандидат који је добио већину гласова бирача који су гласали.

Понављање гласања

Члан 22.

Ако ниједан кандидат не добије већину гласова бирача који су гласали, Републичка изборна комисија у року од три дана од дана када је укупан извештај о резултатима избора постао коначан доноси решење којим одређује да се понови гласање у року од 15 дана од дана доношења тог решења о понављању гласања.

Ако је поднета жалба против решења којим је одлучено о приговору на укупан извештај о резултатима избора, рок за доношење решења о понављању гласања рачуна се од дана када је Републичкој изборној комисији достављена одлука по жалби.

Дан поновног гласања одређује Републичка изборна комисија решењем, које се објављује у „Службеном гласнику Републике Србије”.

Као дан поновног гласања одређује се нерадни дан.

Кандидати на поновном гласању

Члан 23.

На поновном гласању учествују два кандидата која су добила највећи број гласова на првом гласању.

Више од два кандидата учествују на поновљеном гласању:

- 1) ако више од два кандидата деле прво место;
- 2) ако је један освојио прво место, а два или више кандидата деле друго место.

На гласачком листићу на поновном гласању први по редоследу је кандидат који је на првом гласању добио највише гласова.

Редослед кандидата који имају исти број гласова утврђује се према редоследу на првом гласању.

Бирачки одбор за спровођење поновног гласања

Члан 24.

Поновно гласање спроводи исти бирачки одбор у сталном саставу.

Бирачки одбор у проширеном саставу који спроводи поновно гласање чине чланови и заменици чланова који су именовани на предлог предлагача кандидата који учествују на поновном гласању.

На захтев овлашћеног предлагача, члан, односно заменик члана бирачког одбора може се променити најкасније три дана пре дана поновног гласања.

Ако предлагач кандидата који учествује у поновном гласању није предложио члана, односно заменика члана бирачког одбора у проширеном саставу, има право да га предложи за спровођење поновног гласања.

Посматрачи за праћење поновног гласања

Члан 25.

Овлашћење које је Републичка изборна комисија издала за праћење рада органа за спровођење избора важи и за поновно гласање.

Подносилац пријаве за посматрача има право да промени свог представника за посматрање поновног гласања, а ако није пријавио представника који посматра рад неког органа за спровођење избора, може га пријавити ради праћења поновног гласања.

Кандидат који је изабран за председника Републике на поновном гласању

Члан 26.

На поновном гласању за председника Републике изабран је кандидат који је добио највећи број гласова.

Ако на поновном гласању кандидати добију исти број гласова, гласање се понавља у року од 15 дана од дана доношења решења о понављању гласања.

Губитак изборног права кандидата између првог и поновног гласања

Члан 27.

Ако од дана првог гласања до дана поновног гласања један кандидат изгуби изборно право, понавља се цео изборни поступак.

V. ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ИЗБОРА ЗА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ И ИЗБОРА ЗА НАРОДНЕ ПОСЛАНИКЕ

Координирано спровођење избора

Члан 28.

Ако се истог дана одржавају избори за председника Републике и избори за народне посланике, глас се на истим бирачким местима, а гласање спроводе исти бирачки одбори.

Изборни материјал

Члан 29.

Гласачки листићи, као и контролни листови за проверу исправности гласачке кутије за избор председника Републике и избор народних посланика не могу бити исте боје.

За свако бирачко место обезбеђују се засебни изводи из бирачког списка и засебне гласачке кутије за избор председника Републике и за избор народних посланика.

За свако бирачко место обезбеђују се засебне вреће за паковање изборног материјала за избор председника Републике и за избор народних посланика које не могу бити исте боје.

Позив за гласање

Члан 30.

Ако се истог дана одржавају избори за председника Републике и избори за народне посланике, општинска, односно градска управа доставља бирачу један позив за гласање.

Органи за спровођење избора у проширеном саставу

Члан 31.

Сваки предлагач проглашеног кандидата, односно подносилац проглашене изборне листе кандидата за народне посланике (у даљем тексту: изборна листа) има право да предложи члана и заменика члана органа за спровођење избора у проширеном саставу.

Политичка странка, коалиција односно група грађана која је и предлагач проглашеног кандидата и подносилац проглашене изборне листе у органе за спровођење избора у проширеном саставу може предложити само једног члана и једног заменика члана.

Оцена истоветности коалиција, односно група грађана

Члан 32.

Истоветност коалиција, односно група грађана у смислу предлагања члана и заменика члана органа за спровођење избора у проширеном саставу не цени се према називу коалиције, односно групе грађана, већ према

потписницима коалиционог споразума, односно споразума о образовању групе грађана.

Коалиција која је предлагач проглашеног кандидата и коалиција која је подносилац проглашене изборне листе сматрају се истом коалицијом ако је и једну и другу образовало више од половине истих политичких странака.

Група грађана која је предлагач проглашеног кандидата и група грађана која је подносилац проглашене изборне листе сматрају се истом групом грађана ако је и једну и другу образовало више од половине истих бирача.

Поступање када политичка странка на једним изборима учествује самостално, а на другим у коалицији

Члан 33.

Ако две или више политичких странака на једним изборима учествују самостално, а на другим у коалицији, свака од њих има право да предложи по једног члана и једног заменика члана органа за спровођење избора у проширеном саставу.

Положај члана органа за спровођење избора у проширеном саставу

Члан 34.

Члан органа за спровођење избора у проширеном саставу који је именован на предлог политичке странке, коалиције, односно групе грађана која учествује на једним изборима може гласати само за оне одлуке органа за спровођење избора које су заједничке за оба изборна поступка (нпр. одређивање бирачких места, образовање бирачког одбора у сталном саставу) и које се односе само на онај изборни поступак у којем његов предлагач учествује.

VI. ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ

Привремено увећање броја чланова у сталном саставу органа за спровођење избора

Члан 35.

Прве изборе за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона спроводи Републичка изборна комисија у чији стални састав, осим чланова и заменика чланова који се именују на основу закона којим се уређују избори за народне посланике, улази још шест чланова и њихових заменика које именује Народна скупштина на предлог председника Народне скупштине у року од седам дана од ступања на снагу овог закона, а мандат им траје док укупан извештај о резултатима избора не постане коначан.

У спровођењу првих избора за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона учествују локалне изборне комисије у чији стални састав, поред чланова и заменика чланова који се именују на основу одредаба закона којим се уређују локални избори, улази још по један члан и заменик члана које именује Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине, а мандат им траје док збирни извештај о резултатима гласања не постане коначан.

У спровођењу првих избора за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона учествују бирачки одбори у чији стални састав, поред чланова и заменика чланова који се именују на основу одредаба закона којим се уређују избори за народне посланике, улази још по

један члан и заменик члана које именује Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине.

Ако се први избори за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона одржавају истог дана када и избори за народне посланике, чланови органа за спровођење избора у сталном саставу који су именовани на предлог председника Народне скупштине за спровођење избора за народне посланике учествују у раду органа за спровођење избора за председника Републике.

VII. ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ

Пропис који престаје да важи

Члан 36.

Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи Закон о избору председника Републике („Службени гласник РС”, бр. 111/07 и 104/09 – др. закон).

Ступање на снагу

Члан 37.

Овај закон ступа на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

О Б Р А З Л О Ж Е Њ Е

I. УСТАВНИ ОСНОВ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Уставни основ за доношење овог закона садржан је у одредби члана 114. став 1. Устава Републике Србије којим је утврђено да се председник Републике бира на непосредним изборима, тајним гласањем, у складу са законом.

II. РАЗЛОЗИ ЗА ДОНОШЕЊЕ ЗАКОНА

Предлог закона има за циљ установљивање вишег степена демократичности и транспарентности изборног процеса, пре свега тиме што се поступак за избор председника Републике усаглашава са новим решењима у Предлогу новог закона о избору народних посланика, који се истовремено предлаже.

Потребно је и овде нагласити да се може сматрати да је читав процес који би требало да доведе до новог значајног унапређења изборних услова у складу са међународним стандардима отпочео са самим завршетком претходних парламентарних избора, односно када је Канцеларија за демократске институције и људска права Организације за европску безбедност и сарадњу (ОДИХР) објавила Коначни извештај о парламентарним изборима у Републици Србији који су одржани 21. јуна 2020, са одговарајућим препорукама за унапређење изборног процеса. Након тога, Влада је на седници од 3. децембра 2020. године формирала Радну групу за сарадњу са Организацијом за европску безбедности и сарадњу и Канцеларијом за демократске институције и људска права, ради обезбеђења примене датих препорука. С обзиром на то да је примарни задатак Радне групе био да координира и прати примену препорука из Извештаја Канцеларије за демократске институције и људска права о процени избора, потребно је било успоставити консултативни процес са политичким странкама о изборном процесу који ће укључити представнике Европског парламента. Имајући у виду потребу да се у консултативни процес укључи што већи број политичких странака, што би морало укључивати на равноправним основама и оне политичке странке које желе дијалог о изборним условима без учешћа страних односно међународних чинилаца, организован је још један формат дијалога, у коме су учествовале те странке под покровитељством Народне скупштине, а без учешћа представника Европског парламента.

Резултат та два дијалога, који су се одвијали паралелно, јесу, са једне стране, Мере за унапређење спровођења изборног процеса које су предложили кофасилитатори током процеса Међустраничког дијалога уз посредовање Европског парламента од 18. септембра 2021, а, са друге стране, Споразум о унапређењу услова за одржавање избора, који су потписали чланови Радне групе за међустранички дијалог без страног посредовања, 29. октобра 2021. године.

На свим горе наведеним документима, као и на препорукама Канцеларије за демократске институције и људска права заправо се базирају законска решења која се предлажу Предлогом закона о избору народних посланика, па се решења у овом закону наслањају и усклађују са решењима из тог Предлога.

III. ОБЈАШЊЕЊЕ ПОЈЕДИНАЧНИХ РЕШЕЊА

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1. до 8)

Основним одредбама уређују се предмет закона, основна начела избора, изборно право, право на слободу одлучивања у погледу гласања, надлежност за спровођење избора, обезбеђивање средстава неопходних за спровођење избора, правна средства која се могу применити у поступку спровођења избора и сходна примену других закона који уређују поступке чија правила ће се примењивати у поступку спровођења избора за председника Републике.

На почетку, важно је напоменути решење из члана 3. којим је додатно прецизирана дефиниција активног и пасивног изборног права у смислу Уставне одредбе. Према предложеном решењу, изборно право има и пунолетна особа која је делимично пословно способна ако суд у решењу о делимичном лишењу пословне способности није изричито утврдио да је неспособна да врши изборно право. На тај начин, делимично лишење пословне способности, само по себи, не доводи до губитка изборног права. Таквим предложеним решењем уклањају се сва ограничења изборног права по основу интелектуалних тешкоћа и психосоцијалног инвалидитета и српско законодавство се усклађује са циљевима Конвенције УН о правима особама са инвалидитетом.

Право да бира председника Републике и да буде биран за председника Републике има пунолетни држављанин Републике Србије над којим није продужено родитељско право, односно који није потпуно лишен пословне способности. Лице делимично лишено пословне способности може да бира председника Републике и да буде бирано за председника Републике ако суд решењем о делимичном лишењу пословне способности није утврдио да је неспособно да врши изборно право.

Као што је то и до сада био случај, изборе за председника Републике треба да спроводе органи који су надлежни за спровођење и избора за народне посланике. У том смислу је значајно указати на то да се новим законом о избору народних посланика предвиђа да ће, осим Републичке изборне комисије и бирачких одбора, у круг органа за спровођење избора бити уврштене и изборне комисије јединица локалне самоуправе и градских општина града Београда, које се образују у складу са законом који уређује избор одборника скупштина јединица локалне самоуправе.

Предлогом закона се и даље задржава решење према којем се на поступак спровођења избора сходно примењују одредбе Закона о избору народних посланика, тако да се Предлогом закона само дефинишу оне радње и институти који су специфични за изборе за председника Републике. С друге стране, Предлогом закона се, по први пут, предвиђа сходна примена Закона о општем управном поступку у поступцима по појединим правним средствима, што је, до сада, било уређено Пословником Републичке изборне комисије.

РАСПИСИВАЊЕ ИЗБОРА (чл. 9. до 11)

Друга глава Предлога закона садржи одредбе о надлежности за расписивање избора, роковима за расписивање избора и одржавање гласања, као и о садржини одлуке о расписивању избора.

У складу са одредбом члана 114. став 2. Устава Републике Србије, изборе за председника Републике расписује председник Народне скупштине, 90 дана пре истека мандата актуелног председника Републике. Устав прописује да

се избори одржавају најкасније 60 дана од дана расписивања избора, а Предлог закона задржава постојеће законско решење у погледу минималног рока за одржавање гласања (30 дана).

Одлуком о расписивању избора одређује се дан гласања, тако да се одржи у нерадни дан.

ПРЕДЛАГАЊЕ КАНДИДАТА ЗА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ (чл. 12. до 17)

Трећом главом Предлога закона уређују се питања која се односе на предлагаче кандидата за председника Републике, рок у којем се подноси предлог кандидата, садржина предлога и документација која се доставља уз предлог, могућност повлачења предлога кандидата и одустанка од кандидатуре, као и садржај и начин утврђивања листе кандидата за председника Републике.

Кандидата за председника Републике, као и до сада, моћи ће да предложи политичке странке, самостално или у коалицији, као и групе грађана. Рок за подношење предлога кандидата остаје 20 дана пре дана гласања.

У односу на постојећи закон, детаљније и потпуније се уређује подношење потребне документације уз предлог кандидата (члан 14).

Повлачење предлога кандидата (члан 15) и одустанак од кандидатуре (члан 16) ће и даље бити могући до дана утврђивања листе кандидата за избор председника Републике. У односу на постојеће решење, предвиђа се да група грађана може повући предлог кандидата ако се с тим сагласе сви бирачи који су образовали групу грађана, а не већина тих бирача, како је прописано важећим законом. Наравно, задржава се могућност да се споразумом о образовању групе грађана могућност повлачења предлога кандидата другачије уреди.

Новину у односу на постојећи закон представљају одредбе о поступању Републичке изборне комисије у случају повлачења предлога кандидата или одустанка кандидата од кандидатуре, што тренутно није правно дефинисано.

Најзначајнија новина коју доноси Предлог закона је то што се одредбом члана 17. став 4. Предлога закона предвиђа да се редослед кандидата на листи кандидата за избор председника Републике утврђује према редоследу којим су проглашене њихове кандидатуре, при чему се прецизира да се кандидатуре проглашавају по редоследу којим су предлози кандидата испунили услове за проглашење. Следствено оваквом решењу, према одредби члана 23. став 4. Предлога закона, редослед кандидата на поновљеном гласању који имају исти број гласова утврђује се према њиховом редоследу на првом гласању. То значи да се укида постојећи институт коришћења жреба у овим ситуацијама, који је предвиђао закон који престаје да важи.

ГЛАСАЊЕ И УТВРЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ИЗБОРА (чл. 18. до 27)

Четвртом главом Предлога закона уређују се питања у вези са садржином гласачког листића, утврђивањем збирног извештаја о резултатима гласања и укупног извештаја о резултатима избора и начину утврђивања који кандидат је изабран за председника Републике, као и питања од значаја за понављање гласања у случају да ниједан кандидат не добије већину потребну за избор приликом првог гласања.

С обзиром на то да се Предлогом новог закона о избору народних посланика у круг органа за спровођење избора уводе и изборне комисије

јединица локалне самоуправе и градских општина града Београда, Предлогом овог закона се дефинише обавеза локалних изборних комисија да, у року од 96 часова од затварања бирачких места, донесу збирне извештаје о резултатима гласања на свим бирачким местима на њиховим територијама (члан 19).

На основу збирних извештаја о резултатима гласања које добије од свих локалних изборних комисија, Републичка изборна комисија, у року од 96 часова од пријема тих извештаја, доноси укупан извештај о резултатима избора. За разлику од тренутно важећег закона, Предлог закона дефинише и резултате који треба да буду садржани у укупном извештају.

Као и до сада, сматраће се да је за председника Републике изабран кандидат који добије већину гласова бирача који су гласали, при чему је број бирача који су гласали једнак броју гласачких листића у гласачкој кутији.

У случају да на гласању ниједан кандидат не добије потребну већину гласова, рок од 15 дана за понављање гласања неће се рачунати у односу на дан првог гласања, како је прописано тренутно важећим законом, већ од доношења решења о понављању гласања. Ово стога што се Предлогом закона уважава околност да одлуке у вези са исходом првог гласања могу да буду предмет одговарајућих правних средстава, услед којих се дан поновног гласања треба утврдити тек по правноснажности резултата првог гласања.

На поновном гласању учествују два кандидата која су на првом гласању добила највећи број гласова. У том случају, за председника Републике је изабран кандидат који је добио највећи број гласова.

За разлику од важећег закона, Предлог закона посебно уређује питање бирачких одбора који треба да спроведу поновно гласање. Наиме, прописује се да ће поновно гласање спровести исти стални састав бирачких одбора, док ће проширени састав чинити само представници предлагача кандидата који учествују у поновном гласању.

Предлогом закона се, такође, дефинише и статус посматрача на поновљеном гласању, тако што се прописује да се овлашћење за праћење избора односи и на поновљено гласање.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ИЗБОРА ЗА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ И ИЗБОРА ЗА НАРОДНЕ ПОСЛАНИКЕ (чл. 28. до 34)

Петом главом Предлога закона уређују се поједина питања значајна за ситуацију у којој се избори за народне посланике и избори за председника Републике спровode истовремено.

У том случају, глас се на истим бирачким местима, а гласање спровode исти бирачки одбори (члан 28). Гласачки листићи, као и контролни листови за проверу исправности гласачке кутије не могу бити исте боје за избор председника Републике и за избор народних посланика. За свако бирачко место обезбеђују се засебни изводи из бирачког списка, засебне гласачке кутије и засебне вреће за паковање изборног материјала за избор председника Републике и за избор народних посланика које не могу бити исте боје (члан 29).

У случају истовременог одржавања избора, бирачима се доставља један позив за гласање (члан 30).

Сваки предлагач проглашеног кандидата и подносилац проглашене изборне листе кандидата за народне посланике има право да предложи члана и заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу. Међутим, ако је иста политичка странка, коалиција односно иста група грађана предлагач проглашеног кандидата и подносилац проглашене изборне листе, у

органа за спровођење избора у проширеном саставу она може предложити само једног члана и једног заменика члана (члан 31).

Истоветност коалиција, односно група грађана у смислу предлагања члана и заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу не цени се према називу коалиције, односно групе грађана, већ према потписницима коалиционог споразума, односно споразума о образовању групе грађана. Да би се коалиција која је предлагач проглашеног кандидата сматрала истом коалицијом која је подносилац проглашене изборне листе, потребно је да је више од половине политичких странака које су образовале коалицију која је предлагач проглашеног кандидата образовало и коалицију која је поднела проглашену изборну листу. Да би се група грађана која је предлагач проглашеног кандидата сматрала истом групом грађана која је подносилац проглашене изборне листе, потребно је да је више од половине бирача који су образовали групу грађана која је предлагач проглашеног кандидата образовало и групу грађана која је поднела проглашену изборну листу (члан 32). Ако две или више политичких странака на једним изборима учествују самостално, а на другим у коалицији, свака од њих има право да предложи по једног члана и једног заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу (члан 33).

Предлогом закона се прецизира да члан органа за спровођење избора у проширеном саставу који је именован на предлог политичке странке, коалиције, односно групе грађана која учествује на једним изборима, може да гласа само за оне одлуке органа за спровођење избора које су заједничке за оба изборна поступка (нпр. одређивање бирачких места, образовање бирачког одбора у сталном саставу) и које се односе само на онај изборни поступак у којем његов предлагач учествује (члан 34).

ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ (члан 35)

Политички разговори и консултације које су довели до нових законских решења обухватили су и политички договор о успостављању посебних правила о привременом увећању броја чланова у сталном саставу органа за спровођење избора која ће важити за прве изборе за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона.

Наиме, прве изборе за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона спровешће Републичка изборна комисија у чији стални састав ће ући још шест чланова и њихових заменика које ће именовати Народна скупштина на предлог председника Народне скупштине у року од седам дана од ступања на снагу овог закона, са мандатом који ће им трајати до коначности извештаја о укупним резултатима избора. У стални састав локалних изборних комисија ће ући још по један члан и заменик члана које ће именовати Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине, са мандатом који ће трајати до коначности збирног извештаја о резултату гласања на бирачким местима. У стални састав бирачких одбора ући ће још по један члан и заменик члана које ће именовати Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине. Ако се први избори за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона буду одржавали истог дана када и избори за народне посланике, чланови органа за спровођење избора у сталном саставу који буду именовани на предлог председника Народне скупштине за спровођење избора за народне посланике учествоваће у раду органа за спровођење избора за председника Републике.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 36. и 37)

Ступањем на снагу новог закона, престаће да ваше тренутно важећи Закон о избору председника Републике, како је то предвиђено чланом 36. Предлога закона.

Одредбом члана 37. предвиђа се да овај закон ступи на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

IV. ПРОЦЕНА ФИНАНСИЈСКИХ СРЕДСТАВА ПОТРЕБНИХ ЗА СПРОВОЂЕЊЕ ЗАКОНА

За спровођење овог закона, обезбеђена су средства у буџету Републике Србије за 2022. годину у износу од 4.700.000,00 динара за потребе штампања извода из Јединственог бирачког списка на разделу 20 - Министарство државне управе и локалне самоуправе, програма 1001 - Унапређење и заштита људских и мањинских права и слобода, функцији 110 - извршни и законодавни органи, финансијски и фискални послови и спољни послови, пројекат 7055 - избори за председника Републике, економској класификацији 423 - услуге по уговору.

V. РАЗЛОЗИ ЗБОГ КОЈИХ СЕ ПРЕДЛАЖЕ ДА ЗАКОН СТУПИ НА СНАГУ ПРЕ ОСМОГ ДАНА ОД ДАНА ОБЈАВЉИВАЊА У „СЛУЖБЕНОМ ГЛАСНИКУ РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ”

Разлози због којих се предлаже да закон ступи на снагу пре осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, налазе у потреби што скоријег предузимања свих радњи које су неопходне за благовремено успостављање услова за организацију и спровођење предстојећих редовних избора за председника Републике.

VI. АНАЛИЗА ЕФЕКТА

ЗА ЗАКОН О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ

Кључна питања за анализу постојећег стања и правилно дефинисање промене која се предлаже

1) Који показатељи се прате у области, који су разлози због којих се ови показатељи прате и које су њихове вредности?

Прати се поступак спровођења избора за председника Републике од стране органа за спровођење избора, учесника избора и посматрача избора у циљу отклањања могућих неправилности, као и ради утврђивања степена демократичности и транспарентности изборног процеса.

Током изборне кампање за председничке изборе 2017. године РИК-у је поднесено осам приговора док су на седам поднесене жалбе Управном суду. Након изборног дана, РИК је донео одлуку о 49 приговора, од којих се већина односила на наводне неправилности током гласања, пребројавање гласова или табеларно приказивање гласова. У осам случајева је РИК одлучио у корист подносилаца приговора. У периоду након избора, Управном суду је поднесено 20 жалби на одлуке РИК-а. Суд је поништио 5 одлука РИК-а док је 15 одлука потврдио. Извор из којег су добијени ови подаци је Коначни извештај Мисије ОЕБС/КДИЉП о процени председничких избора у РС из јуна 2017. године.

2) Да ли се у предметној области спроводи или се спроводио документ јавне политике или пропис? Представити резултате спровођења тог документа јавне политике или прописа и образложити због чега добијени резултати нису у складу са планираним вредностима.

Примењује се важећи Закон о избору председника Републике, али потребно је унапређење важећих решења у складу са међународним стандардима, препорукама и политичким споразумима и договорима, о чему ће даље бити речи. По сада важећем закону из 2007. године који је тада донет ради усклађивања са Уставом Републике Србије из 2006. године, спроведени су председнички избори 2008, ванредни 2012. и редовни 2017. године.

3) Који су важећи прописи и документи јавних политика од значаја за промену која се предлаже и у чему се тај значај огледа?

Закон о избору председника Републике из 2007. године.

4) Да ли су уочени проблеми у области и на кога се они односе? Представити узроке и последице проблема.

Предложена решења имају за циљ установљавање вишег степена демократичности и транспарентности изборног процеса, пре свега на тај начин што се изборни поступак за избор председника Републике усаглашава са новим решењима у Закону о избору народних посланика, који се истовремено предлаже.

Потребно је и овде нагласити да се може сматрати да је читав процес који би требало да доведе до новог значајног унапређења изборних услова у складу са међународним стандардима отпочео са самим завршетком претходних парламентарних избора, односно када је Канцеларија за демократске институције и људска права објавила Коначни извештај о парламентарним изборима у Републици Србији који су одржани 21. јуна 2020, са одговарајућим препорукама за унапређење изборног процеса. Након тога, Влада је на седници од 3. децембра 2020. године формирала Радну групу за сарадњу са Организацијом за европску безбедности и сарадњу и Канцеларијом за демократске институције и људска права, ради обезбеђења примене датих препорука. Имајући у виду да је примарни задатак Радне групе био да координира и прати примену препорука из Извештаја Мисије Организације за европску безбедност и сарадњу и Канцеларије за демократске институције и људска права о процени избора потребно је било успоставити консултативни процес са политичким странкама о изборном процесу који ће укључити представнике Европског парламента. Имајући у виду потребу да се у консултативни процес укључи што већи број политичких странака, што би морало укључивати на равноправним основама и оне политичке странке које желе дијалог о изборним условима без учешћа страних односно међународних чинилаца, организоване је још један формат дијалога, у коме су учествовале те странке под покровитељством Народне скупштине, а без учешћа представника Европског парламента.

Резултат та два дијалога, који су се одвијали паралелно, јесу, са једне стране, Мере за унапређење спровођења изборног процеса које су предложили кофасилитатори током процеса Међустраничког дијалога уз посредовање Европског парламента од 18. септембра 2021, а, са друге стране, Споразум о унапређењу услова за одржавање избора, који су потписали чланови Радне групе за међустранички дијалог без страниг посредовања, 29. октобра 2021. године.

На свим горе наведеним документима, као и на препорукама Канцеларије за демократске институције и људска права заправо се базирају законска решења која се предлажу Предлогом закона о избору народних посланика, па се решења у овом закону наслањају и усклађују са решењима из тог предлога

5) Која промена се предлаже?

ОСНОВНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 1. до 8)

Основним одредбама уређују се предмет закона, основна начела избора, изборно право, право на слободу одлучивања у погледу гласања, надлежност за спровођење избора, обезбеђивање средстава неопходних за спровођење избора, правна средства која се могу применити у поступку спровођења избора и сходна примену других закона који уређују поступке чија правила ће се примењивати у поступку спровођења избора за председника Републике.

На почетку, важно је напоменути решење из члана 3. којим је додатно прецизирана дефиниција активног и пасивног изборног права у смислу Уставне одредбе. Према предложеном решењу, изборно право има и пунолетна особа која је делимично пословно способна ако суд у решењу о делимичном лишењу пословне способности није изричито утврдио да је неспособна да врши изборно право. На тај начин, делимично лишење пословне способности, само по себи, не доводи до губитка изборног права. Таквим предложеним решењем уклањају се сва ограничења изборног права по основу интелектуалних тешкоћа и

психосоцијалног инвалидитета и српско законодавство се усклађује са циљевима Конвенције УН о правима особама са инвалидитетом.

Право да бира председника Републике и да буде биран за председника Републике има пунолетни држављанин Републике Србије над којим није продужено родитељско право, односно који није потпуно лишен пословне способности. Лице делимично лишено пословне способности може да бира председника Републике и да буде бирано за председника Републике ако суд решењем о делимичном лишењу пословне способности није утврдио да је неспособно да врши изборно право.

Као што је то и до сада био случај, изборе за председника Републике треба да спроводе органи који су надлежни за спровођење и избора за народне посланике. У том смислу је значајно указати на то да се новим законом о избору народних посланика предвиђа да ће, осим Републичке изборне комисије и бирачких одбора, у круг органа за спровођење избора бити уврштене и изборне комисије јединица локалне самоуправе и градских општина града Београда, које се образују у складу са законом који уређује избор одборника скупштина јединица локалне самоуправе.

Предлогом закона се и даље задржава решење према којем се на поступак спровођења избора сходно примењују одредбе Закона о избору народних посланика, тако да се Предлогом закона само дефинишу оне радње и институти који су специфични за изборе за председника Републике. С друге стране, Предлогом закона се, по први пут, предвиђа сходна примена Закона о општем управном поступку у поступцима по појединим правним средствима, што је, до сада, било уређено Пословником Републичке изборне комисије.

РАСПИСИВАЊЕ ИЗБОРА (чл. 9. до 11)

Друга глава Предлога закона садржи одредбе о надлежности за расписивање избора, роковима за расписивање избора и одржавање гласања, као и о садржини одлуке о расписивању избора.

У складу са одредбом члана 114. став 2. Устава Републике Србије, изборе за председника Републике расписује председник Народне скупштине, 90 дана пре истека мандата актуелног председника Републике. Устав прописује да се избори одржавају најкасније 60 дана од дана расписивања избора, а Предлог закона задржава постојеће законско решење у погледу минималног рока за одржавање гласања (30 дана).

Одлуком о расписивању избора одређује се дан гласања, тако да се одржи у нерадни дан.

ПРЕДЛАГАЊЕ КАНДИДАТА ЗА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ (чл. 12. до 17)

Трећом главом Предлога закона уређују се питања која се односе на предлагаче кандидата за председника Републике, рок у којем се подноси предлог кандидата, садржина предлога и документација која се доставља уз предлог, могућност повлачења предлога кандидата и одустанка од кандидатуре, као и садржај и начин утврђивања листе кандидата за председника Републике.

Кандидата за председника Републике, као и до сада, моћи ће да предложи политичке странке, самостално или у коалицији, као и групе грађана. Рок за подношење предлога кандидата остаје 20 дана пре дана гласања.

У односу на постојећи закон, детаљније и потпуније се уређује подношење потребне документације уз предлог кандидата (члан 14).

Повлачење предлога кандидата (члан 15) и одустанак од кандидатуре (члан 16) ће и даље бити могући до дана утврђивања листе кандидата за избор председника Републике. У односу на постојеће решење, предвиђа се да група грађана може повући предлог кандидата ако се с тим сагласе сви бирачи који су образовали групу грађана, а не већина тих бирача, како је прописано важећим законом. Наравно, задржава се могућност да се споразумом о образовању групе грађана могућност повлачења предлога кандидата другачије уреди.

Новину у односу на постојећи закон представљају одредбе о поступању Републичке изборне комисије у случају повлачења предлога кандидата или одустанка кандидата од кандидатуре, што тренутно није правно дефинисано.

Најзначајнија новина коју доноси Предлог закона је то што се одредбом члана 17. став 4. Предлога закона предвиђа да се редослед кандидата на листи кандидата за избор председника Републике утврђује према редоследу којим су проглашене њихове кандидатуре, при чему се прецизира да се кандидатуре проглашавају по редоследу којим су предлози кандидата испунили услове за проглашење. Следствено оваквом решењу, према одредби члана 23. став 4. Предлога закона, редослед кандидата на поновљеном гласању који имају исти број гласова утврђује се према њиховом редоследу на првом гласању. То значи да се укида постојећи институт коришћења жреба у овим ситуацијама, који је предвиђао закон који престаје да важи.

ГЛАСАЊЕ И УТВРЂИВАЊЕ РЕЗУЛТАТА ИЗБОРА (чл. 18. до 27)

Четвртом главом Предлога закона уређују се питања у вези са садржином гласачког листића, утврђивањем збирног извештаја о резултатима гласања и укупног извештаја о резултатима избора и начину утврђивања који кандидат је изабран за председника Републике, као и питања од значаја за понављање гласања у случају да ниједан кандидат не добије већину потребну за избор приликом првог гласања.

С обзиром на то да се Предлогом новог закона о избору народних посланика у круг органа за спровођење избора уводе и изборне комисије јединица локалне самоуправе и градских општина града Београда, Предлогом овог закона се дефинише обавеза локалних изборних комисија да, у року од 96 часова од затварања бирачких места, донесу збирне извештаје о резултатима гласања на свим бирачким местима на њиховим територијама (члан 19).

На основу збирних извештаја о резултатима гласања које добије од свих локалних изборних комисија, Републичка изборна комисија, у року од 96 часова од пријема тих извештаја, доноси укупан извештај о резултатима избора. За разлику од тренутно важећег закона, Предлог закона дефинише и резултате који треба да буду садржани у укупном извештају.

Као и до сада, сматраће се да је за председника Републике изабран кандидат који добије већину гласова бирача који су гласали, при чему је број бирача који су гласали једнак броју гласачких листића у гласачкој кутији.

У случају да на гласању ниједан кандидат не добије потребну већину гласова, рок од 15 дана за понављање гласања неће се рачунати у односу на дан првог гласања, како је прописано тренутно важећим законом, већ од доношења решења о понављању гласања. Ово стога што се Предлогом закона уважава околност да одлуке у вези са исходом првог гласања могу да буду

предмет одговарајућих правних средстава, услед којих се дан поновног гласања треба утврдити тек по правноснажности резултата првог гласања.

На поновном гласању учествују два кандидата која су на првом гласању добила највећи број гласова. У том случају, за председника Републике је изабран кандидат који је добио највећи број гласова.

За разлику од важећег закона, Предлог закона посебно уређује питање бирачких одбора који треба да спроведу поновно гласање. Наиме, прописује се да ће поновно гласање спровести исти стални састав бирачких одбора, док ће проширени састав чинити само представници предлагача кандидата који учествују у поновном гласању.

Предлогом закона се, такође, дефинише и статус посматрача на поновљеном гласању, тако што се прописује да се овлашћење за праћење избора односи и на поновљено гласање.

ИСТОВРЕМЕНО ОДРЖАВАЊЕ ИЗБОРА ЗА ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ И ИЗБОРА ЗА НАРОДНЕ ПОСЛАНИКЕ (чл. 28. до 34)

Петом главом Предлога закона уређују се поједина питања значајна за ситуацију у којој се избори за народне посланике и избори за председника Републике спровode истовремено.

У том случају, глас се на истим бирачким местима, а гласање спровode исти бирачки одбори (члан 28). Гласачки листићи, као и контролни листови за проверу исправности гласачке кутије не могу бити исте боје за избор председника Републике и за избор народних посланика. За свако бирачко место обезбеђују се засебни изводи из бирачког списка, засебне гласачке кутије и засебне вреће за паковање изборног материјала за избор председника Републике и за избор народних посланика које не могу бити исте боје (члан 29).

У случају истовременог одржавања избора, бирачима се доставља један позив за гласање (члан 30).

Сваки предлагач проглашеног кандидата и подносилац проглашене изборне листе кандидата за народне посланике има право да предложи члана и заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу. Међутим, ако је иста политичка странка, коалиција односно иста група грађана предлагач проглашеног кандидата и подносилац проглашене изборне листе, у органе за спровођење избора у проширеном саставу она може предложити само једног члана и једног заменика члана (члан 31).

Истоветност коалиција, односно група грађана у смислу предлагања члана и заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу не цени се према називу коалиције, односно групе грађана, већ према потписницима коалиционог споразума, односно споразума о образовању групе грађана. Да би се коалиција која је предлагач проглашеног кандидата сматрала истом коалицијом која је подносилац проглашене изборне листе, потребно је да је више од половине политичких странака које су образовале коалицију која је предлагач проглашеног кандидата образовало и коалицију која је поднела проглашену изборну листу. Да би се група грађана која је предлагач проглашеног кандидата сматрала истом групом грађана која је подносилац проглашене изборне листе, потребно је да је више од половине бирача који су образовали групу грађана која је предлагач проглашеног кандидата образовало и групу грађана која је поднела проглашену изборну листу (члан 32). Ако две или више политичких странака на једним изборима учествују самостално, а на другим у коалицији, свака од њих има право да предложи по једног члана и

једног заменика члана у органе за спровођење избора у проширеном саставу (члан 33).

Предлогом закона се прецизира да члан органа за спровођење избора у проширеном саставу који је именован на предлог политичке странке, коалиције, односно групе грађана која учествује на једним изборима, може да гласа само за оне одлуке органа за спровођење избора које су заједничке за оба изборна поступка (нпр. одређивање бирачких места, образовање бирачког одбора у сталном саставу) и које се односе само на онај изборни поступак у којем његов предлагач учествује (члан 34).

ПРЕЛАЗНЕ ОДРЕДБЕ (члан 35)

Политички разговори и консултације које су довели до нових законских решења обухватили су и политички договор о успостављању посебних правила о привременом увећању броја чланова у сталном саставу органа за спровођење избора која ће важити за прве изборе за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона.

Наиме, прве изборе за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона спровешће Републичка изборна комисија у чији стални састав ће ући још шест чланова и њихових заменика које ће именовати Народна скупштина на предлог председника Народне скупштине у року од седам дана од ступања на снагу овог закона, са мандатом који ће им трајати до коначности извештаја о укупним резултатима избора. У стални састав локалних изборних комисија ће ући још по један члан и заменик члана које ће именовати Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине, са мандатом који ће трајати до коначности збирног извештаја о резултату гласања на бирачким местима. У стални састав бирачких одбора ући ће још по један члан и заменик члана које ће именовати Републичка изборна комисија на предлог председника Народне скупштине. Ако се први избори за председника Републике који буду расписани након ступања на снагу овог закона буду одржавали истог дана када и избори за народне посланике, чланови органа за спровођење избора у сталном саставу који буду именовани на предлог председника Народне скупштине за спровођење избора за народне посланике учествоваће у раду органа за спровођење избора за председника Републике.

ЗАВРШНЕ ОДРЕДБЕ (чл. 36. и 37)

Ступањем на снагу новог закона, престаће да ваше тренутно важећи Закон о избору председника Републике, како је то предвиђено чланом 36. Предлога закона.

Одредбом члана 37. предвиђа се да овај закон ступи на снагу наредног дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”.

6) Да ли је промена заиста неопходна и у ком обиму?

Неопходна је јер је препоручена од стране релевантних међународних организација и договорена од стране већине најзначајнијих политичких актера у Републици Србији.

7) На које циљне групе ће утицати предложена промена? Утврдити и представити циљне групе на које ће промена имати непосредан односно посредан утицај.

Утицаће на то да се смањи број неправилности на изборима па ће тиме олакшати остваривање бирачког права грађанима, прошириће се обим контроле изборног процеса па ће исти бити демократичнији и транспарентнији.

8) Да ли постоје важећи документи јавних политика којима би се могла остварити жељена промена и о којим документима се ради?

Не.

9) Да ли је промену могуће остварити применом важећих прописа?

Нова правила се морају формалноправно прописати законом.

10) Квантитативно (нумерички, статистички) представити очекиване трендове у предметној области, уколико се одустане од интервенције („*status quo*”).

Мањи број неправилности на изборима, мањи број приговора и жалби, виши степен демократичности и транспарентности би требало да буде резултат предложених решења.

11) Какво је искуство у остваривању оваквих промена у поређењу са искуством других држава, односно локалних самоуправа (ако је реч о јавној политици или акту локалне самоуправе)?

Предложена решења одговарају међународним стандардима у датој области и препоручене су од стране Организације за европску безбедности и сарадњу и Канцеларије за демократске институције и људска права.

Кључна питања за утврђивање циљева

1) Због чега је неопходно постићи жељену промену на нивоу друштва? (одговором на ово питање дефинише се општи циљ).

Неопходно је обезбедити већу демократичност изборног процеса, пре свега имајући у виду значај тог процеса и његово вредновање у поступку приступања ЕУ.

2) Шта се предметном променом жели постићи? (одговором на ово питање дефинишу се посебни циљеви, чије постизање треба да доводе до остварења општег циља. У односу на посебне циљеве, формулишу се мере за њихово постизање).

Жели се постићи: већа транспарентност и демократичност рада органа за спровођење избора, ефикаснија контрола изборног процеса.

3) Да ли су општи и посебни циљеви усклађени са важећим документима јавних политика и постојећим правним оквиром, а пре свега са приоритетним циљевима Владе?

Јесу.

4) На основу којих показатеља учинка ће бити могуће утврдити да ли је дошло до остваривања општих односно посебних циљева

Мањи број неправилности на изборима, мањи број приговора и жалби, виши степен демократичности и транспарентности. Горе су наведени номинални подаци о броју приговора из Коначног извештаја Мисије ОЕБС/КДИЉП о процени председничких избора у РС из јуна 2017. године.

Кључна питања за анализу финансијских ефеката

1) Какве ће ефекте изабрана опција имати на јавне приходе и расходе у средњем и дугом року?

Нема таквих ефеката, ради се о процесу који се периодично обавља у складу са Уставом и законом.

2) Да ли је финансијске ресурсе за спровођење изабране опције потребно обезбедити у буџету, или из других извора финансирања и којих?

Потребно је обезбедити средстава у буџету Републике.

3) Како ће спровођење изабране опције утицати на међународне финансијске обавезе?

Неће утицати.

4) Колики су процењени трошкови увођења промена који проистичу из спровођења изабране опције (оснивање нових институција, реструктурирање постојећих институција и обука државних службеника) исказани у категоријама капиталних трошкова, текућих трошкова и зарада?

Пре свега је потребно финансирати набавку и штампање изборног материјала, трошкове рада Народне скупштине и Републичке изборне комисије, као и трошкове рада локалних изборних комисија и бирачких одбора.

5) Да ли је могуће финансирати расходе изабране опције кроз редистрибуцију постојећих средстава?

Није.

6) Какви ће бити ефекти спровођења изабране опције на расходе других институција?

Повећаће се пре свега расходи Народне скупштине и Републичке изборне комисије.

Кључна питања за анализу ефеката на друштво

1) Колике трошкове и користи (материјалне и нематеријалне) ће изабрана опција проузроковати грађанима?

Пре свега је потребно финансирати набавку и штампање изборног материјала, трошкове рада Народне скупштине и Републичке изборне

комисије, као и трошкове рада локалних изборних комисија и бирачких одбора, што се врши из буџета Републике. Нематеријална вредност која се прибавља за грађане јесте виши степен демократичности у друштву, мање тензије које се стварају између супротстављених опција у друштву, одбацивање искључивости, говора мржње, афирмисање права на слободно изношење мишљења и ставова о одређеним политичким, економским и другим питањима у друштву и др, укључујући и даљу афирмацију европских вредности у друштву.

2) Да ли ће ефекти реализације изабране опције штетно утицати на неку специфичну групу популације и да ли ће то негативно утицати на успешно спровођење те опције, као и које мере треба предузети да би се ови ризици свели на минимум?

Не.

3) На које друштвене групе, а посебно на које осетљиве друштвене групе, би утицале мере изабране опције и како би се тај утицај огледао (пре свега на сиромашне и социјално искључене појединце и групе, као што су особе са инвалидитетом, деца, млади, жене, старији преко 65 година, припадници ромске националне мањине, необразовани, незапослени, избегла и интерно расељена лица и становништво руралних средина и друге осетљиве друштвене групе)?

Не.

4) Да ли би и на који начин изабрана опција утицала на тржиште рада и запошљавање, као и на услове за рад (нпр. промене у стопама запослености, отпуштање технолошких вишкова, укинута или новоформирана радна места, постојећа права и обавезе радника, потребе за преквалификацијама или додатним обукама које намеће тржиште рада, родну равноправност, рањиве групе и облике њиховог запошљавања и слично)?

Не.

5) Да ли изабране опције омогућавају равноправан третман, или доводе до директне или индиректне дискриминације различитих категорија лица (нпр. на основу националне припадности, етничког порекла, језика, пола, родног идентитета, инвалидитета, старосне доби, сексуалне оријентације, брачног статуса или других личних својстава)?

Омогућавају равноправан третман.

6) Да ли би изабрана опција могла да утиче на цене роба и услуга и животни стандард становништва, на који начин и у којем обиму?

Не.

7) Да ли би се реализацијом изабраних опција позитивно утицало на промену социјалне ситуације у неком одређеном региону или округу и на који начин?

Нема утицаја.

8) Да ли би се реализацијом изабране опције утицало на промене у финансирању, квалитету или доступности система социјалне заштите, здравственог система или система образовања, посебно у смислу једнаког приступа услугама и правима за осетљиве групе и на који начин?

Не.

Кључна питања за анализу управљачких ефеката

1) Да ли се изабраном опцијом уводе организационе, управљачке или институционалне промене и које су то промене?

Промене у саставу и броју чланова органа за спровођење избора. Горе је наведена код описа промена које се предлажу конкретна решење на основу којих се на другачији начин и у другачијем саставу него сад формирају органи за спровођење избора. Спровођење закона се очекује од његовог ступања на снагу а пре свега у првој половини 2022. када ће се одржати редовни председнички избори.

2) Да ли постојећа јавна управа има капацитет за спровођење изабране опције (укључујући и квалитет и квантитет расположивих капацитета) и да ли је потребно предузети одређене мере за побољшање тих капацитета?

Да, ту су пре свега Народна скупштина, Републичка изборна комисија и Министарство државне управа и локалне самоуправе.

3) Да ли је за реализацију изабране опције било потребно извршити реструктурирање постојећег државног органа, односно другог субјекта јавног сектора (нпр. проширење, укидање, промене функција/хијерархије, унапређење техничких и људских капацитета и сл.) и у којем временском периоду је то потребно спровести?

Не.

4) Да ли је изабрана опција у сагласности са важећим прописима, међународним споразумима и усвојеним документима јавних политика?

Да, али подразумева пре свега законске измене, у складу са међународним стандардима.

5) Да ли изабрана опција утиче на владавину права и безбедност?

Да, у позитивном смислу.

6) Да ли изабрана опција утиче на одговорност и транспарентност рада јавне управе и на који начин?

Да, у позитивном смислу.

7) Које додатне мере треба спровести и колико времена ће бити потребно да се спроведе изабрана опција и обезбеди њено касније доследно спровођење, односно њена одрживост?

Обуке чланова органа за спровођење избора, пре свега чланова бирачких одбора.

Кључна питања за анализу ризика

1) Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђена подршка свих кључних заинтересованих страна и циљних група? Да ли је спровођење изабране опције приоритет за доносиоце одлука у наредном периоду (Народну скупштину, Владу, државне органе и слично)?

Да, у потпуности.

2) Да ли су обезбеђена финансијска средства за спровођење изабране опције? Да ли је за спровођење изабране опције обезбеђено довољно времена за спровођење поступка јавне набавке уколико је она потребна?

Биће обезбеђена буџетска средства у буџету Републике Србије.

3) Да ли постоји још неки ризик за спровођење изабране опције?

Не.

ИЗЈАВА О УСКЛАЂЕНОСТИ ПРОПИСА СА ПРОПИСИМА ЕВРОПСКЕ УНИЈЕ

1. Овлашћени предлагач прописа – Влада

Обрађивач – Министарство државне управе и локалне самоуправе

2. Назив прописа

ПРЕДЛОГ ЗАКОНА О ИЗБОРУ ПРЕДСЕДНИКА РЕПУБЛИКЕ DRAFT LAW ON THE ELECTION OF THE PRESIDENT OF THE REPUBLIC

3. Усклађеност прописа с одредбама Споразума о стабилизацији и придруживању између Европских заједница и њихових држава чланица, са једне стране и Републике Србије са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Споразум), односно с одредбама Прелазног споразума о трговини и трговинским питањима између Европске заједнице, са једне стране, и Републике Србије, са друге стране („Службени гласник РС”, број 83/08) (у даљем тексту: Прелазни споразум):

а) Одредба Споразума и Прелазног споразума која се односе на нормативну садржину прописа /

б) Прелазни рок за усклађивање законодавства према одредбама Споразума и Прелазног споразума /

в) Оцена испуњености обавезе које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума /

г) Разлози за делимично испуњавање, односно неиспуњавање обавеза које произлазе из наведене одредбе Споразума и Прелазног споразума /

д) Веза са Националним програмом за усвајање правних тековина Европске уније /

4. Усклађеност прописа са прописима Европске уније:

а) Навођење одредби примарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима /

б) Навођење секундарних извора права Европске уније и оцене усклађености са њима /

в) Навођење осталих извора права Европске уније и усклађеност са њима,

/

г) Разлози за делимичну усклађеност, односно неусклађеност,

/

д) Рок у којем је предвиђено постизање потпуне усклађености прописа са прописима Европске уније.

/

5. Уколико не постоје одговарајуће надлежности Европске уније у материји коју регулише пропис, и/или не постоје одговарајући секундарни извори права Европске уније са којима је потребно обезбедити усклађеност, потребно је образложити ту чињеницу. У овом случају, није потребно попуњавати Табелу усклађености прописа. Табелу усклађености није потребно попуњавати и уколико се домаћим прописом не врши пренос одредби секундарног извора права Европске уније већ се искључиво врши примена или спровођење неког захтева који произилази из одредбе секундарног извора права (нпр. Предлогом одлуке о изради стратешке процене утицаја биће спроведена обавеза из члана 4. Директиве 2001/42/ЕЗ, али се не врши и пренос те одредбе директиве).

/

6. Да ли су претходно наведени извори права Европске уније преведени на српски језик?

/

7. Да ли је пропис преведен на неки службени језик Европске уније?

/

8. Учешће консултаната у изради прописа и њихово мишљење о усклађености.

/